4. Ker trpi šolski čas za te otroke 8 let, morajo imeti zavodi po 8 razredov.

5. Poedini razredi naj imajo načeloma po 10 do 12 gojencev, oziroma gojenk, in svojega strokovnega učitelja.

6. Da ne trpi enotna vzgoja otrok in enotno vodstvo zavoda, ne smejo imeti posamezni zavodi več kot 100 otrok, vštevši tudi morebitne vzporednice.

7. Pri pouku je otroke ločiti po inteligenčni zmožnosti ter morebitnih ostankih sluha in govora, če jih je zadosti, da tvorijo razred zase.

8. Kot učna metoda velja izključno govorna ali oralna metoda, samo pri dušno zaostalih je dovoljena tudi kombinacijska metoda (govor, pisanje, naravno kretanje), pa tudi tu naj, če je le količkaj možno, prevladuje glasovni govor.

9. Vsaka gluhonemnica imej primerno opremljeno delavnico za rokotvorni pouk. Gojenci se naj uče mizarstva, rezbarstva, strugarstva, modeliranja, pletenja in kartonaže, gojenke pa šivanja, likanja, ženskih ročnih del in gospodinjstva. Pri rokotvornem pouku je gojiti ljubezen do dela, učiti gojence nekake spretnosti v rabi orodja, jih seznaniti z različnimi sirovinami, z redom in snago, posebno je pa gojiti in vaditi konverzacijo v glasovnem govoru.

10. Za nagluhe, ječače in brbotače, skratka, za otroke z govornimi hibami je ustanoviti posebne tečaje; pouk v teh tečajih in pa vodstvo se poveri strokovnim učiteljem gluhonemih, ker so ti zavoljo svoje izobrazbe in prakse za to posebno sposobni.

11. Učitelj - vzgojitelj gluhonemcev mora biti strokovno izobražen. Za prehodnji čas veljaj načelo, da mora imeti kandidat, ki hoče biti učitelj na gluhonemnici, najmanj 4 let prakse na osnovni (ljudski) šoli, preden prične s pripravo za strokovno izkušnjo. Strokovna priprava se vrši na zavodu, strokovno izkušnjo je pa napraviti pred posebno komisijo, ki jo določi višja šolska oblast. Kadar stopi v veljavo novi šolski zakon, si mora kandidat, ki mora imeti po zakonu določeno izobrazbo učitelja osnovnih šol, pridobiti strokovno teoretično znanje na vseučilišču, praktično pa na zavodu. Predmeti vseučiliških študij so: anatomija in fiziologija govoril in možganov, v kolikor je to potrebno z ozirom na govor; psihologija govora; anomalije (motenje) govora (jecanje, brbotanje, afazije, agrafije itd.); fonetika; ortofonija; psihoze; anatomija in fiziologija slušal; bolezni in drugi vzroki ter posledice gluhote; čutila in njih pomen za dušno in telesno življenje; učni jezik; svetovni jezik (francoščina) in eksperimentalna psihologija in pedagogika. V zavodu naj se kandidat seznani natančno z metodo in pa z objektom vzgoje in pouka, torej s specialno praktično pedagogiko in didaktiko. V izpopolnitev praktičnega strokovnega znanja se naj dovoli učiteljem po potrebi tudi denarna podpora za proučavanje vzgojnih in učnih pridobitev na inostranskih zavodih.

Trije grobovi.

Zega Mihael, vpokojeni nadučitelj iz Kanala pri Gorici, je — zadet od kapi — dne 25. t. m. v Ljubljani umrl in bil 27. t. m. pokopan pri sv. Križu. Blagi pokojnik je bil rojen 25. septembra 1852 v Skopem na Žingarcah na Krasu. Šolal se je v Gorici; dovršil 4. realko, dva tečaja učiteljišča in pred nastopom učiteljske službe obiskoval 2 leti kmetijsko šolo v Gorici ter napravil leta 1896 zrelostni in leta 1872 usposobljenostni izpit. Nastopil je v Veliki noči leta 1871 podučiteljsko službo v Kanalu, jeseni istega leta bil imenovan za začasnega nadučitelja v Kamnjah na Vipavskem. Leta 1872 je bil imenovan na lastno prošnjo za stalnega podučitelja v Kanalu, kjer je postal po 20. letih nadučitelj in zaradi bolezni bil po 27 in polletnem službovanju leta 1899. vpokojen. Nepozabni pokojnik ostane vsem znancem, osobito prebivalstvu kanalskega sodnega okraja, v trajnem spominu, ker več ne bi bil mogel storiti, kot je storil za svoj narod.

Kot učitelj-posestnik in občinski starešina je spoznaval vedno bolj grozote popolnoma zanemarjenega okraja v vseh ozirih in, kar je bilo najhuje, strahovito zadolženost kmetov. Prirejal je zato po vseh krajih javna predavanja, ustanavljal sadjarska in vinarska društva in posojilnice; pripomogel je, da so se ustanavljale šole po vseh vaseh.

Kot župan, ud okrajnega šolskega sveta in deželni poslanec je vplival za izboljšanje položaja. Kot 13letni načelnik cestnega odbora je dosegel od vlade načrt za gradnjo cest in vodovodov v okraju. Sadjarstvo se je skokoma povzdignilo, tako da je bilo sadje v mnogih razstavah odlikovano, da, celo v Parizu in v Düsseldorfu. Gradile so se šole, ceste in vodovodi, bilo je vedno več žlahtnega sadja in lepe živine, okraj se je otresel malone vsega dolga — a kruta vojna je ves trud uničila.

Vrhutega je nastopal kot govornik in igralec, pa tudi kot skladatelj se je pokazal umetnika. Omenim naj samo njegovo skladbo »Raduj se, nebeška kraljica«, v kateri je prehod »prosi ti za nas boga« nekaj klasičnega.

Dobričina naroda! Lahka Ti bodi slovenska zemlja in blag spomin! Ostalim sožalje!

*

Kazafura Maks, stalni učitelj v Solkanu pri Gorici, rojen leta 1891 v Ročinju pri Kanalu, je izdihnil svojo blago dušo dne 26. februarja t. l. v Rožni dolini po dolgi in mučni bolezni kot žrtev svetovne vojne. Pri vojakih je bil od splošne mobilizacije do razsula; krogle so mu prizanašale, a podlegel je dolgi — pri vojakih nabrani — bolezni.

Maks je obiskoval ljudsko šolo v Kojskem, potem dovršil 3 gimnazijske razrede v Gorici in slednjič prestopil na goriško učiteljišče, kjer je leta 1910 napravil zrelostni izpit in leta 1913 usposobljenostni izpit. Jeseni leta 1910 je nastopil službo začasnega učitelja-voditelja v Kostanjevici-Ligu nad Kanalom in bil premeščen 1. januarja 1914 kot stalni učitelj v Solkan, kjer je služboval do mobilizacije. Le štiri leta je deloval na šolskem polju z najboljšimi uspehi in kot dober pevec sodeloval pri raznih društvih. Bil je dober učitelj: kremenit značaj in zvest, odkritosrčen ter priljubljen tovariš. Blag mu bodi spomin in lahka slovenska zemlja!

*

Vittori Josip, učitelj-voditelj na mestni ljudski šoli v Rožnemdolu pri Gorici, je prominul 14. aprila 1919 v ljubljanski deželni bolnici in njegovi zemski ostanki so bili pokopani 16. t. m. na Viču.

Dobri Joško je bil rojen 1867. leta v Kanalu. Dovršivši 2. razred domače ljudske šole, se je šolal na gimnaziji v Gorici in slednjič prestopil na koprsko učiteljišče, na katerem zavodu je leta 1888 napravil zrelostni in 1892. leta usposobljenostni izpit. Prvo učiteljsko službo je nastopil 1. oktobra 1888 v Podgori pri Gorici, kjer je služboval eno leto; dalje je poučeval 3 leta v Opatjemselu na Krasu, 5 let v Vedrijanu v Brdih, 5 let kot učitelj-voditelj na Vrhu sv. Mihaela na Krasu in bil 1. julija 1902 imenovan za učitelja-voditelja v Rožnemdolu in tam služboval do leta 1915 ter zaradi vojnih dogodkov moral zapustiti službeni kraj in svoj — na »Livadi« pri Gorici v potu svojega obraza zgrajeni dom. Deloval je z uspehom v šoli in izvun nje, sodeloval pri raznih društvih in bil priljubljen vsepovsod. Z njim je izgubilo učiteljstvo odkritosrčnega tovariša, šolstvo dobrega učitelja, narod neumornega delavca in družina skrbnega očeta. Blag mu bodi spomin.

HREN:

Značilno za sedanje čase in razmere.

Nekje na Slovenskem ob jezikovni meji stoji v prijazni dolinici vasica, kjer se nahaja enorazrednica, komaj par kilometrov oddaljena od železniške postaje, kjer teče glavna proga. Šola je nova in tako prijazna stavba na tako pripravnem kraju, da vidiš malo tako pripravnih enorazrednic pri nas. Se ji pač vidi, da so jo stavili Nemci s podporo raznih društev in jo napravili udobno in vabljivo za deco in za učitelja. Temu primerno je urejena šola sama, stanovanje učiteljevo in tudi šolski vrt.

Na tej šoli je bilo razpisano mesto učitelja-voditelja. Kaj mislite, koliko prosilcev se je oglasilo? Ne uganete! — Nobeden! —

Nedavno sem se ondi mudil po opravkih. Obiskal sem tudi svojega dobrega znanca, bivšega profesorja, doktorja modroslovja in svoječasnega vseučiliškega docenta. Moža so butali valovi vojne semintja, pretrpel je silno mnogo, kakor sto in sto drugih žrtev in naposled je dobil on in njegova družinica zavetja pri dobrem prijatelju v tej prijazni dolinici, kjer živi brez službe samo svoji znanosti in svoji obitelji. On namreč ni tiste narave, da bi silil v ospredje, da bi se trgal in klečeplazil za udobna mesta, kakor delajo danes prav mnogi, hoteč izkoristiti to prehodno dobo kar najbolj v svojo osebno korist. Mož stoji namreč še danes na idealnem, a jako nehvaležnem stališču vsaj za sedanjo dobo materialnih dobičkov, da je nemoralno in poštenega človeka nevredno osebno koristolovstvo.

Med raznimi pogovori sva omenila tudi ondotno šolo enorazrednico, za katero se ni oglasil nobeden prosilec. In kaj mi je omenil? Povedal mi je, da s svojo ženko prav resno razmotrivata, da bi on prevzel mesto učitelja na ondotni šoli. Izprva sem menil, da se šali, dasi nima te navade. Na moje začudenje pa mi še enkrat potrdi isto s sledečo motivacijo: Šola je jako lepa, stanovanje naravnost vzorno, kraj prijazen, blizu železnice in vse kakor nalašč ustvarjeno za mirnega, tihega duševnega delavca. Učiteljstvo bo pa tudi v novi državi gmotno tako podprto, da se mu ne bo treba boriti za obstanek. Kar bi v mestu več zaslužil, bi toliko več porabil in bi se ne mogel tako intenzivno posvetiti svojim študijam, kakor v tej tihi in mirni vasici.

Ta dogodek se mi je zdel tako značilen za sedanje čase in razmere, da ga je treba oteti pozabljenosti, kar mi gotovo oprosti tudi dotičnik, dasi ga nisem vprašal za dovoljenje!

Izpit učne usposobljenosti za meščanske šole.

Da ustrežem želji uredništva »Učit. Tovariša«, nameravam s sodelovanjem dveh tovarišev, ki sta izprašana iz 2., oziroma 3. skupine, priobčevati nasvete, nekako navodilo, kaj in kako naj študira, kdor se kot samouk pripravlja na izpit učne usposobljenosti za meščanske šole.

Umestno bi bilo, da se pogovorimo najprej o »meščanskošolskem« izpitu vobče, o predmetih posameznih skupin ter da se posvetujemo, za katero skupino naj se odloči ta ali oni.

Ker pa bi rad videl, da začnemo z resnim delom takoj s 1. majnikom, storimo to pozneje, kjer in kadar se bo nudila prilika.

Novi šolski zakon bo vzgajal učiteljski naraščaj, ki bo temeljiteje izobražen, nego smo bili mi, ko smo zapuščali učiteljišče. Da nas ne bo mogel nihče prezirati, češ, da smo še iz »stare šole«, je v našem interesu, da izpopolnimo svojo strokovno in splošno izobrazbo. Zato pa vabim v naš krog tudi tovariše, ki se sicer ne mislijo pripravljati na izpit, a ki bi se radi znanstveno poglobili v pedagogiko (ali v kak drug predmet), kar bi bilo nujno priporočati zlasti takozvanim »vojnim maturantom«.

Iz razlogov, ki mi jih pač ni treba navajati, začnemo s psihologijo in logiko.

Od 1. do 15. majnika predelamo kot pripravo za Ozvaldovo »Psihologijo« Bežkovo »Dušeslovje«, ki ga je izdala Slovenska Šolska Matica kot 1. snopič »Občnega vzgojeslovja«.

Sestaviti splošno veljaven »delovni načrt«, je pač nemogoče: ta študira lažje zjutraj, oni zvečer, eden na ta način, drugi zopet drugače. Za zgoraj omenjeno »Dušeslovje« bi priporočal sledeči postopek:

1. Prečitaj knjigo, kakor bi čital kako povest!

2. Predelaj vsak § posebe; podčrtavaj, kar se ti zdi važno, s črnim svinčnikom; kar ti je nejasno, z rdečim!

3. Pomisli, kaj bi izpustil, ako bi moral prirediti dotični § za učence srednjih šol!

4. Izdelaj si za vsak § primerno dispozicijo!

5. Znani trditvj, da imamo o kakem predmetu le tedaj jasno predstavo, če ga znamo tudi narisati, bi se dalo oporekati. Neoporečna pa je trditev, da obvladamo popolnoma kako snov le tedaj, če jo znamo tudi predavati. Misli si torej, da stojiš za katedrom in predavaj (na izprehodu!) suponiranim poslušalcem §, ki si ga predelal!

6 Ne trati časa, da bi se učil preveč definicij na izust, pač pa jih izkušaj izpreminjati!

7. Ker nisi šolarček, ki mora prisegati na učiteljeve besede, sprejemaj vsako trditev, o resničnosti katere nisi popolnoma prepričan, s primerno rezerviranostjo: zavedaj se možnosti, da trde drugi ravno nasprotno! V takih spornih točkah si boš moral pozneje ustvariti svoje mnenje, svoje prepričanje, ki pa ga boš moral znati tudi utemeljiti. Dostikrat pa se boš moral zadovoljiti s tem, da boš vedel, kaj piše o tem ta ali oni strokovnjak.

I. Magerl.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Ljubljansko učiteljsko društvo.** Vabilo na izredni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 4. maja, ob 11. uri dopoldne v Učiteljski tiskarni s tem-le vzporedom: 1. O razvoju društva. Poroča predsednik J. Dimnik. — 2. O razpustu Slovenskega deželnega učiteljskega društva. Poroča tajnik J. Ambrožič. — 3. Volitev delegatov za prihodnje delegacijsko zborovanje naše Zaveze. — 4. Slučajnosti. — K obilni udeležbi vabi odbor.

+ **Slovenjebistriško učiteljsko društvo** ima svoje majniško zborovanje v nedeljo, dne 4. maja 1919, točno ob 2. uri popoldne v hotelu Jugoslavija (poprej Avstrija) v Slov. Bistrici. Vzpored: Zapisnik o zadnjem zborovanju; poročilo delegata o Zveznem delegacijskem zborovanju v Celju dne 16. IV. 1919. Predavanje: govori g. dr. Reisman o pesniku Bezruču. — Misli o »Načrtu o preustrojitvi šolstva in narodne vzgoje«. Določilo kandidata učiteljstva za okr. šolski svet. — Slučajnosti. Obilne udeležbe se nadeja — odbor. — Za učiteljski pomožni sklad so vposlali: Otilija Fajglova v Slov. Bistrici 10 K, Mira Jankovičeva v Šmartnem na P. 10 K, učiteljstvo v Črešnjevcu 9 K 37 vin.

+ **Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj** zboruje v nedeljo, dne 11. maja t. l., ob 9. uri dopoldne v Sevnici. Društveni člani se prosijo, da prouče doma načrt novega šolskega zakona. — Pobirala se bo tudi udnina za Slovensko Solsko Matico. Tovariši iz sosednjih okrajev kot gostje dobro došli. — Odbor.

+ **Učiteljsko društvo za celjski okraj** zboruje v nedeljo, dne 11. maja t. l., ob 9. uri dopoldan v mestni deški šoli v Celju po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze slov. učiteljev in učiteljic na bivšem Stajerskem dne 16. aprila. 4. Poročilo o seji upravnega odbora Zaveze dne 17. aprila t. l. 5. Predavanje: »Moji doživljaji v Srbiji«, poroča tovariš Kveder. 6. Predlogi in nasveti. — K prav obilni udeležbi vabi — odbor.

+ **Učiteljsko društvo za radovljiški okraj** ima svoj mesečni sestanek v četrtek, t. j. 8. maja, ob 3. uri popoldne v šolskem poslopju na Jesenicah. Pridite vsi!

Kronika.

= **Iz zasedenega ozemlja.** V Idriji so odstavili vse učiteljstvo. Ravnatelj Baebler je zbežal, ker so ga nameravali zapreti. — V Ajdovščino so poslali Lahi laškega učitelja, ki ima nalogo s pomočjo pičle hrane kolikor mogoče hitro polaščiti vse ajdovske otroke. Slovenske učitelje so vse odstranili iz Ajdovščine. — Slovenskim učiteljem v Gorici so s 1. marcem odpovedali službo. Vse slovenske šole v Gorici so še vedno zaprte. — Tako bo izgledala »avtonomija«, ki nam jo obetajo v Parizu!

= **Z zagrebškega vseučilišča.** Z ukazom regenta Aleksandra ustanove na zagrebškem vseučilišču profesorsko stolico za slovenski jezik in slovensko književnost. To stolico prevzame prof. dr. Fr. Ilešič. — Ban je imenoval srednješolskega profesorja dr. Arturja Šmida za privatnega docenta na filozofski fakulteti za zgodovino umetnosti in spomenikov na ozemlju kraljevine SHS.

= **Spominu Petra Zrinjskega in Franje Krsta Frankopana** je posvečen današnji dan, ko so v zagrebški stolni cerkvi pokopali zemeljske ostanke obeh teh narodnih mučenikov. — Po sklepu deželne vlade za Slovenijo z dne 16. aprila 1919 so ta spominski dan praznovali tudi po šolah. — V ta namen so posvetili med poukom posebno uro spominu Zrinjskega in Frankopana. Šole v Mariboru in Celju so imele razentega tisti dan, ko so prepeljali zemeljske ostanke skozi Maribor in Celje, šole prosto, da se je šolska mladina in učiteljstvo korporativno udeležilo sprejema na železniških postajah.

= »**Narodna Politika**« kliče: »Ljubimo analfabetizam!« Med Hrvati je analfabetov 46 odstotkov, kakor pravi list, vojna statistika pa pravi, da jih je 71 odstotkov. Vzemimo v roke statistiko šolskih obvezancev in obiskovalcev, pa dobimo kažipot, kje treba iskati leka analfabetski bolezni na Hrvatskem. Kdo vodi izkaze o otrocih, ki ne obiskujejo šole? Kdo o onih otrocih, ki so pričeli pohajati šolo, pa so jo zapustili pred določenim časom? Kdo se briga za to, da od 100 učencev iz prvega razreda izvrši četrti razred komaj 10 učencev? Odgovor: Nihče! Treba se pobrigati za reformo šolskega zakona in za izpolnjevanje šolske obveznosti. Pa korenito!

Iz Jugoslavije.

— **Goriški učitelji begunci** so imeli sestanek dne 18. t. m. v Ljubljani. Na sestanku zbrano učiteljstvo se je spomnilo umrlih tovarišev Maksa Kazafure in Josipa Vittorija. Tovariš V. Gregorič je poročal o delovanju odseka, izvoljenega na sestanku dne 3. februarja t. l. Pojasnil je zadevo o nakazu draginjskih doklad za leto 1918—19 in o regulaciji učiteljskih plač ter opozoril tovariše in tovarišice, zlasti na to-le: 1.) pri uvrščanju v plačilne razrede se šteje doba od 1. dne naslednjega meseca po prestanem izpitu učiteljske usposobljenosti; 2.) začasni učitelji napredujejo le do druge stopnje V. plačil-